

منظوهی امیرالمؤمنین

با اهل شوری

سید صادق پیش‌نمازی

بیشتر خوانندگان گرامی منابع معتبر شیعه و سنتی معرفی گردیده است. امید آنکه این مختصرگامی مفید در شناساندن شخصیت والای مولای متقيان علی^{علیہ السلام} باشد و مبلغان ارجمند را در تبیین حقایق در این سال که به نام امیرالمؤمنین علی^{علیہ السلام} مذیّن شده است مفید افتند.

شورای خلافت

عمر بن شمر در روایتی نقل می‌کند: وقتی که زمان فوت عمر بن الخطاب فرا رسید، فردی را به سوی ۶ نفر از اهل قربش فرستاد و آنان را گرد خود جمع کرد.

آنان عبارت بودند از علی بن ابی طالب^{علیہ السلام}، عثمان بن عفان، زبیر بن

اشاره:

یکی از بحث‌های آموزنده و جذاب در باب شناخت شخصیت امیرالمؤمنین علی^{علیہ السلام}، بحث از مناظرات و گفت و گوهای آن حضرت با افراد و گروه‌های مختلف است. در شماره‌ی قبل مناظره‌ی حضرت علی^{علیہ السلام} با ابابکر مورد بحث قرار گرفت و اینک مناظردی امیرالمؤمنین علی^{علیہ السلام} با اهل شوری^۱ را تقدیم خوانندگان عزیز می‌کنیم. در این مناظره، امیرالمؤمنین علی^{علیہ السلام} با بیان مناقب و صفات والای خویش، به بیان حقانیت خود در مسئله‌ی خلافت پرداخته است.

در مواردی که نیاز به توضیح احساس شده است، در پی‌نوشت‌ها ضمن توضیح مختصر، جهت اطلاع

عوام، طلحه بن عبیدالله، عبدالرحمن
بن عوف و سعد بن ابی وقاص.
زمانی که آنان جمع شدند عمر
فرمان داد داخل منزلی شده و از آن
خارج نشوند مگر آن که یک نفر را براى
خلافت از میان خود برگزینند.

آیه‌ی ولایت

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که در حال رکوع زکات داده باشد؟^۴
اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

آیه‌ی تطهیر

علی علیه السلام خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که خداوند رجس و پلیدی را از او برده و
او را طاهر گردانیده باشد؟^۵
اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

واقعه‌ی غدیر

حضرت علی علیه السلام خطاب به اهل
شوری فرمودند:

سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا
غیر از من کسی در میان شما هست که
رسول خدا صلوات الله علیه و آله و سلم به امر خداوند او را در روز
غدیر نصب کرده و فرموده باشد هر که
من مولای اویم این علی مولای اوست.
خدایا دوست بدار هر کس علی را دوست
بدارد و دشمن بدار هر کس علی را
دشمن دارد؟^۶

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

حکم عمر به قتل

عمر بن الخطاب به آن جمع دستور
داد اگر چهار نفر با یکی موافقت کردند و
فردی مخالفت کرد، او را بکشید و اگر سه
نفر با یکی موافقت کردند و دو نفر
مخالفت ورزیدند، آن دورا بکشید و ...^۷
زمانی که روشن شد خلافت به
عثمان سپرده خواهد شد، حضرت

علی علیه السلام برپا خاست و برای اتمام حجت
بر اهل شوری مباحثی را مطرح نمود.

حسین علیه السلام فرزندان

رسول الله صلوات الله علیه و آله و سلم

حضرت علی علیه السلام خطاب به اهل
شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به
خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما
هست که دو پسرش فرزندان رسول الله
بوده و دو بزرگ جوانان اهل بهشت
باشند؟^۸

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

حدیث منزلت

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که رسول خدا در حق او گفته باشد: تو برای من به منزله‌ی هارون برای موسی هستی مگر این که پیامبری بعد از من نخواهد بود؟^۷

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علی پرچم‌دار پیامبر

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم در حق او فرموده باشند: تو صاحب پرچم من در دنیا و آخرتی؟

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علی برادر پیامبر

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم درباره‌ی او گفته باشند: تو برادر من و من برادر توام؟^۹

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علی وارث پیامبر

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که وارث شمشیر، پرچم و انگشت رسول خدا باشد؟

أهل شوری پاسخ دادند: خیر.

تمجید علی در آسمان

حضرت علی خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که به اسم او در روز بدر از آسمان نداداده شده باشد: «لا سيف الا ذوالفقار ولا فقى الا على»؛ شمشیری جز ذوالفقار و جوانمردی جز علی نیست؟^۸

حق گوترين آنان هستى؟^{۱۰}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

آیه‌ی مباهله

علی ﷺ خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ او و همسر و دو پسرش را برای مباهله با نصارای اهل نجران همراه خود برد؟^{۱۱}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علم علی ﷺ

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که رسول خدا ﷺ هزار کلمه به او آموخته باشد که هر کلمه‌ی آن کلیدی برای هزار کلمه‌ی دیگر باشد؟^{۱۲}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

مقام علی ﷺ و شیعیانش در قیامت

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ در حق او فرموده باشد: تو و شیعیان رستگاران روز

حَبْ عَلَى
حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که رسول خدا ﷺ در حق او فرموده باشد: دروغ می‌گوید کسی که می‌پندارد من را دوست دارد در حالی که بعض علی را همراه داشته باشد؟^{۱۴}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علی ﷺ عضوی از اعضای پیامبر ﷺ

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ درباره‌ی او گفته باشد: هر که اعضای من را دوست داشته باشد، من را دوست دارد و هر کسی من را دوست داشته باشد، خداوند را دوست دارد، گفته شد: مقصود از اعضای شما چیست؟

پیامبر ﷺ پاسخ دادند: مقصود، علی و همسرش و حسنین می‌باشند؟ اهل شوری در جواب گفتند: خیر.

اہل شوری پاسخ دادند: خیر۔

فضل على

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که پیامبر ﷺ به او فرموده باشد: تو
نسبت به مسلمین از جهت اسلام مقدم،
و از جهت علم برتر و از جهت حلم
بیشترین می‌باشی؟^{۱۵}

اہل شوری پاسخ دادند: خیر۔

حرمت على

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که رسول خدا^{علیه السلام} درباره‌ی او فرموده
باشد: هر کس به علی اهانت کند من را
اهانت کرده و هر کس مرا اهانت کند
خداوند را اهانت کرده است؟
اهـا شـمـهـ، بـاسـخـ دـادـنـدـ: خـبـ.

اہل شوری پاسخ دادند: خیر۔

ولايت على

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که رسول خدام باشد؟
ولايت تو [بر امت] همانند ولايت من
است و اين پيمانی است که پروردگارم با
من داشته و مرا مأمور کرده تا به شما
[امت] ابلاغ کنم؟^{۱۸}

اہل شوری پاسخ دادند: خیر.

موقعت على

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند:
سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

علی علیه السلام خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که پیامبر اکرم صلوات الله علیہ و آله و سلم در حق او فرموده
باشد: تو برترین مردم بعد از من نسبت به
امت من هستی؟

غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ درباره‌ی او فرموده باشد: چیزی از پروردگارم طلب نکردم مگر آن که عطا فرمود و خواهان چیزی از پروردگارم نشدم مگر آن که آن را برای تو هم طلب کردم.^{۱۹}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

اصالت علی علیہ السلام

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ در حق او فرموده باشد: آگاه باشید این پسر عموم وزیر من است، وزارت و نصیحت او را پذیرید، او را تصدیق کنید، به درستی که او ولتی شما بعد از من است.^{۲۰}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

ایثار علی علیہ السلام

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که این آیه‌ی شریفه در حق او نازل شده باشد: «و آن‌ها را بر خود مقدم می‌دارند هرچند خودشان بسیار نیازمند باشند، کسانی که از بخل و حرص نفس خویش باز داشته شده‌اند رستگارند.»^{۲۱}

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

علی علیہ السلام افتخار پیامبر ﷺ

حضرت خطاب به اهل شوری

علی علیہ السلام و شیعیانش در قیامت

حضرت خطاب به اهل شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر اکرم ﷺ در حق او فرموده باشد: زمانی که خوف امته را در بر می‌گیرد و موازین قسط و عدل برپا می‌شود، محل دیدار من و تو یک جاست و محل دیدار پیروان و شیعیان تو بر سر

علی ﷺ و شیعیان او بر سر حوض کوثر

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،

آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که پیامبر اکرم ﷺ در حق او فرموده
باشد: تو و شیعیانت نزد من بر سر حوض
کوثر وارد می‌شوید در حالی که سیراب
بوده و چهره‌های نورانی دارید و دشمنان
تو در حالی که عطشان بوده و چهره‌های
سیاه و زشت دارند نزد من می‌آیند؟
۲۷
اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

اتمام حجت علی ﷺ

سپس حضرت خطاب به اهل
شوری فرمودند:

اکنون که بر علیه خودتان اقرار
کردید و سخنان پیامبرتان برای شما
روشن شد، بر شما باد به رعایت تقوای
الهی، شما را از غصب او بر حذر می‌دارم،
عصیان امر خدا نکنید، حق را به
صاحبش برگردانید، از سنت پیامبرتان
پیروی کنید و بدانید که اگر مخالفت با
پیامبر ﷺ کنید، مخالفت با خداوند

فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که پیامبر اکرم ﷺ در حق او فرموده
باشد و در روز قیامت؛ زمانی که انبیا به
او صیاغشان افتخار می‌کنند، من به تو (یا
علی) افتخار می‌کنم؟
۲۴
اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

اعلام سوره‌ی برائت

حضرت علی ﷺ خطاب به اهل
شوری فرمودند: سوگندتان می‌دهم به
خداوند، آیا غیر از من کسی در میان شما
هست که پیامبر اکرم ﷺ او را برای اعلام
سوره‌ی برائت نزد مشرکین مکه
فرستاده باشد؟
۲۵

اهل شوری پاسخ دادند: خیر.

دشمنی قوم با علی ﷺ

حضرت خطاب به اهل شوری
فرمودند: سوگندتان می‌دهم به خداوند،
آیا غیر از من کسی در میان شما هست
که پیامبر اکرم ﷺ در رابطه با او فرموده
باشد: من به جهت کینه‌ها و حسد‌هایی
که در دل‌های مردم نسبت به تو هست
متاثرم و آن‌ها تا من هستم اظهار حقد و
کینه نمی‌کنند، اما بعد از رحلت من [به
جهت کینه‌ها و حسد‌ها] با تو مخالفت

کرده‌اید.

خلافت را به کسی که اهل آن است و خلافت سزاوار اوست واگذار کنید.

پاسخ اهل شوری: علی لایق‌ترین مردم برای خلافت

۶۱

اهل شوری ضمن رد و بدل کردن سخنانی، با هم مشاوره کردند و سرانجام گفتند: قطعاً بافضل علی آشنا هستیم و می‌دانیم که او لایق‌ترین مردم برای خلافت است، ولی علی مردی است که کسی را بر دیگری برتری نخواهد داد، اگر او را خلیفه قرار دهیم، شما و مردم را به صورت مساوی مورد توجه قرار می‌دهد، خلافت را به عثمان واگذار کنید، چون تمایل او همراه با خواسته‌های شماست و سرانجام خلافت را به عثمان واگذار کرددند.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱ - این مناظره در کتاب احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۳۲۰ آمده است.
- ۲ - با توجه به انحراف جمعی از صحابه بعد از رحلت پیامبر اکرم ﷺ در انتخاب ابی‌ابک، عمر بیعت ابی‌ابک را لغزشی همانند لغزش جاهلی می‌دانست، از این رو ضمن پذیرفتن شیوه‌ی انتخاب ابی‌ابک، با اجتهاد در مقابل نص صریح پیامبر اکرم ﷺ نسبت به جانشینی علی علیه السلام، راه دیگری را برای تعیین خلیفه تأسیس کرد که خود بدعتی دیگر بود و به فرموده‌ی پیامبر

اکرم ﷺ هر بدعت‌گذاری گمراه و هر گمراهی سرانجامش جهنم است.

از عجایب بدعت‌های عمر حکم به قتل شخصیت‌هایی چون علی علیه السلام در فرض مخالفت با نظر اهل شوری بود.

جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح مسلم، ج ۱۷، ص ۱۹۴؛ الغدیر، ج ۷، ص ۶۷ - ۷۹؛ تاریخ الخلفاء للسیوطی، ص ۲۱۷؛ مسند احمد، ج ۴، ص ۱۲۶؛ کتاب سلیم بن قیس، ص ۳۹۳؛ حدیث ۱۹.

۳ - در آیه‌ی معروف مباھله (آل عمران / ۶۱) خداوند حکیم حسنین علیهم السلام را فرزندان پیامبر دانسته است. جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح بخاری، ج ۴، ص ۳۶.

۴ - مائدہ / ۵۵: «سرپرست و وی شما تنها خداست و پیامبر او و آن‌ها که ایمان آورده‌اند. همان‌ها که نماز را برپا می‌دارند و در حال رکوع زکات می‌دهند».

۵ - احزاب / ۳۳: «خداوند فقط می‌خواهد پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دو رکند و کاملًا شما را پاک سازد».

جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به تفسیر کبیر فخر رازی، ج ۲۷، ص ۱۶۶؛ مستدرک حاکم نیشابوری، ج ۳، ص ۱۴۷.

۶ - جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به مسند احمد، ج ۱، ص ۱۱۸؛ ذر المتنور سیوطی، ج ۲، ص ۲۹۸.

۷ - این واقعه قبل از جنگ تبوک اتفاق افتاد. جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح مسلم، ج ۱۵، ص ۱۷۵ - ۱۷۳.

۸ - این واقعه در شرایط سخت جنگ بدر اتفاق افتاد، در حالی که حضرت علی علیه السلام زخم‌های فراوان بر تن داشت شجاعانه از پیامبر اکرم علیه السلام دفاع می‌کرد، جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به شرح نهنج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱۴، ص ۲۵۱.

۹ - رجوع شود به کتاب اسرا آل محمد، سلیم

علی تبلیغ عرض کرد: یا رسول الله خدا به شما بشارت بدهد و مرا فدای تو گرداند.

پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: من امشب چیزی از خدا نخواستم مگر این که به من عطا کرد و چیزی برای خود نخواستم مگر آن که مثل آن را برای تو خواستم.

از خدا خواستم که بین من و تو برادری قرار دهد، چنین کرد. از او خواستم تو را صاحب اختیار هر مؤمنی بعد از من قرار دهد، چنین کرد. ....

۲۰- جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به مسند احمد، ج ۴، ص ۴۳۸.

۲۱-جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح ترمذی، ج ۵، ص ۲۹۷.

۲۲- جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به تاریخ طبری، ج ۲، ص ۲۱۷؛ مسند احمد، ج ۴، ص ۲۸۱.

۲۲ - حشر / ۹

٢٤- جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به تاریخ بن عساکر، ج ۳، ص ۵.

۲۵- نکته‌ی مهم این است که ابابکر به جهت
نداشتن شائیت اعلام این سوره برگردانده شد
و علی علیه السلام آن را اعلام کرد. جهت آگاهی بیشتر
رجوع شود به اسرار آل محمد، سلیمان قیس،
ص ۲۹۰، حدیث ۱۱؛ الغذیر، ج ۶، ص ۳۴۱.
۲۶- اسرار آل محمد، سلیمان بن قیس، ص ۲۰۷.

حدیث ۲. سلیم بن قیس در روایتی از علی علیہ السلام نقل کرده است که فرمودند: همراه پیامبر اکرم راه می‌رفتم، وقتی راه خلوت شد، پیامبر مرد را آغوش گرفت و در حالی که گرید می‌کرد فرمود: بعد می‌فداء، تنهای، شفید.

عرض کرد: یا رسول الله چرا گریه می‌کنید؟
غمودند: گینه‌هایی در دل اقوامی است و آن را
ظاهر نمی‌کند مگر بعد از من و آن گینه‌های
دشنهای احد است.

۲۱- جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح
نامه، ج ۵، ص ۲۹۷

بن قيس، ص ٢٨٨، حديث ١١.

۱- جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح
بخاری، ج ۵، ص ۱۸۰؛ صحیح مسلم، ج ۱۵،
باب فضائی علی باقلا.

۱۱- اشاره دارد به واقعه‌ی معروف مباھله (آل عمران ۶۴). جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به صحیح مسلم، ج ۱۵، ص ۱۷۶؛ سیره‌ی حلی،

۱۲ - خداوند متعال در سوره‌ی آل عمران،
یه‌ی ۴۵، حضرت مسیح را کلمه نامیده است.

ما توجه به این مساله عظمت هزار هزار کلمه روشن می شود. جهت آگاهی بیشتر رجوع شود

هه مستدرک حاکم نیشابوری، ج ۳، ص ۱۲۶؛
سرار آل محمد، سلیم بن قیس، ص ۴۷۷

۱۳ - آنچه از آنها بیشتر جزو شدید است

۱۱- جمیعت اگاہ بن شریعت و محدثین
۱۲- لمنثور سیوطی، ج ۵، ص ۵۸۹

۱۰ - حمت آگاه، بیش جمیع شود به کشنا
کبیر فخر رازی، ج ۲۷، ص ۱۶۶.

العامل هندي، ج ١١، ص ٥٠٥؛ مستدرک حاكم، ج ٣، ص ١٠٧.

۱- احمد حنبل در روایتی از پیامبر اکرم ﷺ
ین امر را مذکور شده است. جهت آگاهی
ییشتر رجوع شود به مسند احمد، ج ۴،

۱-جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به الغدیر،

۱-جهت آگاهی بیشتر رجوع شود به الغدیر،
۲-عده ۱۷ دریج بعد از ج ۱، ص ۱۱۰.

^١ اسرار آل محمد، سلیم بن قیس، ص ٤٩٦.

سلیم بن قیس در روایتی این گونه نقل کرد:

وزیر پیامبر اکرم ﷺ خطاب به علیؑ رمود: ای برادر بشارت بده - این مطلب را در خانه مرفمد که اصحاب شنیدند -